

Foto: Jošt Gantar, slovenia.info

1961-1971

4. decembra 1961 je bil ustanovljen kamniški muzej. Za njegovo delovanje je bil namenjen renesančno-baročni grajski kompleks Zaprce, ki pa je bil ob prevzemu v precej slabem stanju. Do spomladi 1962 je v njem stanovalo še 17 strank.

Vse od leta 1962 dalje so se stavbe v grajskem kompleksu sistematično in temeljito obnavljale, raziskovale ter prenavljale za muzejsko dejavnost. Tako so bili v jeseni leta 1963 ob adaptacijskih delih v pritličju gradu odkriti starejši zidovi, predvidoma temelji predrenesančnega dvorca.

Mirina Zupančič

Prvi ravnatelj novoustanovljenega muzeja je bil prof. Srečko Zabrič, ki je po letu 1963 prevzel vodenje Ljudske knjižnice v Kamniku. V letih 1963 do 2002 je bila direktorica univ. dipl. arheologinja Mirina Zupančič, ki je strokovno vodila adaptacijo celotnega kompleksa gradu Zaprce. Od leta 2002 dalje vodi muzej mag. Zora Torkar, tudi kustosinja za zgodovino in etnologijo.

Poleg številnih manjših razstav sta bili ta čas odprti dve veliki – leta 1964 NOB na Kamniškem in 1969 Thonetovo pohištvo. S to razstavo je nastala tudi največja zbirka Thonetovega pohištva na Slovenskem, saj je muzej skupaj s tovarno Stol z akcijo »stara za novo« zbral izdelke upognjenega pohištva iz tovarn, ki so delovale na Slovenskem.

Leta 1966 je bilo v muzeju in v razstavišču Veronika pet razstav z 2969 obiskovalci.

Desetletje obnove

Grad Zaprce, 1966

Predmet desetletja:

Odkup Sadnikarjeve zbirke, 1964

Josip Nikolaj Sadnikar (1863-1952) je bil živinozdravnik, mecen in zbiralec. Leta 1893 je v svoji hiši na Šutni v Kamniku osnoval prvo zasebno muzejsko zbirko na Slovenskem, ki je bila odprta za javnost, t. im. »Sadnikarjev muzej«. V 60 letih je zbral okoli 4000 predmetov iz različnih področij: arheološke, predmete za vsakdanjo rabo, do posebnosti in dragocenosti, kot so prvotiski, rokopisi, arhivski dokumenti in dragocene likovne umetnine. Leta 1964 je bilo je bilo za novoustanovljeni muzej na Zaprcah odkupljeno 1468 predmetov.

Zgodba priljubljene Kamniške polke (Veselo v Kamniku)

Na vinilni 10-inčni plošči je leta 1965 izšla verjetno najbolj priljubljena pesem o Kamniku, skladba, ki se v izvirniku imenuje Kamniška polka, a jo vsi poznamo le še kot Veselo v Kamnik – po prvem verzju besedila. Prvič so skladbo Andreja Blumauerja posneli člani Ansambla Borisa Kovačiča. Polko sta odpele sopraga vodje zasedbe in harmonikarja Borisa Kovačiča, Stanka Kovačič, in Danilo Čadež. Kamničani so jo sčasoma posvojili, se z njo poistovetili in ji dodelili status neuradne kamniške himne.

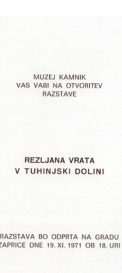
1971-1981

Skansen tuhinjskih kašč

V novem desetletju delovanja se je osnoval eden prvih muzejev na prostem na Slovenskem – skansen kašč iz Tuhinjske doline, za zaščito katerih sta bila najbolj zaslužna konservator kranjskega ZVKD Peter Fister in etnologinja kamniškega muzeja Majda Fister. Pri premeščanju in postavljanju kašč na Zaprcah pa je imel neprecenljivo vlogo oskrbnik Valentin Cukjati. Konec leta 1973 so bile prestavljene prve tri kašče, tudi najstarejša Mežnarkova iz Sidola iz leta 1793.

750-letnica mesta Kamnik

Mesto Kamnik je leta 1979 praznovalo pomembno obletnico prve ohranjene pisne omembe meščanov – 750-letnico. Ob tej priložnosti je muzej organiziral vrsto razstav ter znanstveni simpozij, na katerem so sodelovali vsi pomembni slovenski arheologi, zgodovinarji in umetnostni zgodovinarji. Izšel je slavnostni Kamniški zbornik 1229–1979, ki je še danes osnova marsikaterega članka.

Galerija – zbirka Mihe Maleša

Kamnik ob odsej bogatejši za nov kulturni objekt. Ob letošnjem občinskem prazniku se bodo namreč odprla vrata novih galerijskih prostorov, v katerih bo razstavljena stalna zbirka del, ki jih je kamniški rojak, slovenski grafik in slikar Miha Maleš podaril mestu Kamniku.

Zamisel za tako obsežno stalno predstavitev rojaka Maleša se je rodila pred dvema letoma, ko je mojster izrazil željo, da bi glavino svojega občinskega umetniškega opusa poklonil rodnemu mestu. Sredstva za temeljito prenovo hiše, v kateri bo stala zbirka, so ob deležu, ki ga je prispevala Kulturna skupnost Slovenije, zbrali delovni ljudje in občani kamniške občine s kulturnim dinarjem. Novi galerijski prostori bi morali biti odprti že lani, ko je mesto slavilo 750-letnico obstoja, pa se je prenova zaradi številnih težav zavlekla v letošnje leto. Najprej je bilo treba izseliti stanovalce iz prejšnjega nadstropja, nato pa se je zataknilo pri izvajalcu gradbenih del, kamnisa so vsa potrebna dovoljenja za začetek prenov,

potem pa še nepredvidene tehnične težave in vrsta problemov s podražitvijo gradbenih materialov.

Galerija obsega 6 razstavnih prostorov in depo s skupno razstavno površino 200 tekočih metrov, kasneje pa bo v njej urejen tudi prostor za občasne prodajne razstave. Ekspoziti bodo razstavljeni na stenah in v vitrinah.

Iz darilne listine povzamamo, da je mojster podaril mestu 2560 del, od tega 60 oljnih slik, vrsto bibliofilijskih izdaj knjig, ki jih je sam založil in ilustriral, grafičnih map in pa seveda grafik, ki predstavljajo glavino podarjenega opusa.

Pričujoča razstava mojstra slovenske grafike, ki jo pripravljajo delavci Kulturnega centra iz Kamnika obenem z zunanjimi sodelavci, bo v prvi postavitvi obsegala okrog 250 del in sicer po časovnem zaporedju pregled, najznačilnejši stopenj Maleševskega grafičnega in slikarskega srovanja ter ustvarjalnih rezultatov na področju ilustriranja. Omogočilo bo pogled na raznovrstne umetniške dejavnosti, ki se jih

je loteval. Poleg grafike in slikarstva bodo na ogled še fragmenti fresk, barvno stekleno

V prenovljeni hiši na Titovem trgu je Kamnik dobil prostore za novo galerijo, v kateri bo tudi stalna zbirka Mihe Maleša

okno, po njegovih osnutkih izdelana keramika in tapiserije ter vrsta tofografij, ki so bolj kulturno-zgodovinsko kot umetniško pričevalne, a prispevajo k osvetlitvi avtorjeve umetniške podobe. Ob razstavi bo izšel katalog s študijami dr. Emilijana Ceveca in dr. Mirka Juterška ter seznam vseh Kamniških podarjenih del. Kulturni

center Kamnik je za bodoče že izdelal delovni program galerije; v njem je zapisano, da bo zbirka osnova za preučevanje in zbiranje dokumentacije o Maleševem življenju in umetniški poti, hkrati pa naj bi galerija odprla vrata razstavam Maleševih učiteljev in sodobnikov. Nova galerija naj tako ne bi postala le središče razstavne-

ga življenja v Kamniku, ampak tudi strokovna ustanova z raziskovalnimi ambicijami, ki zagotavljajo vsebinsko tehtnejše in strokovno poglobljene preglede skozi bogato zapuščno enega od pionirjev slovenske grafike.

BORUT ROVŠNIK

Donacija in nova pridobitev – Galerija Miha Maleš, 1980

Leta 1978 je kamniški rojak, slovenski umetnik Miha Maleš (1903–1987) izrazil željo, da mestu Kamnik ob 750-letnici podari svoja dela. V ta namen se je v letu 1979 obnavljalo prvo nadstropje in podstrešje stare meščanske hiše na Glavnem trgu z. Dne 18. julija 1980 je bila uradno odprta Galerija – zbirka Mihe Maleša. Umetnik je podaril 2560 del, od tega 60 slik in vrsto bibliofilijskih izdaj ter predvsem grafik.

Predmet desetletja:

Majolika s kamniškim motivom Marice Ftičar

Leta 1956 je na keramičnem oddelku Družene kamniške kemične industrije začela delati Marica Ftičar. Ponovno je začela poslikavati majolike in kmalu so dobile status kakovostnega spominka. V kamniški slikarski delavnici je nastala najpopolnejša zbirka grbov slovenskih mest in trgov. Ftičarjeva je vzgojila in v slikarske skrivnosti uvedla celo novo generacijo – med njimi tudi svojo naslednico Ireno Radej.

1981-1991

Oblikovanje Kulturnega centra Kamnik

S priključitvijo Matične knjižnice Kamnik in Zveze kulturnih organizacij Kamnik je bil ustanovljen kulturni center Kamnik, ki sta ga potrdila Skupščina občine Kamnik s sklepom 1. 10. 1984 in Skupščina občine Domžale s sklepom 13. 12. 1984. Muzej je deloval na območju občin Kamnik in Domžale. Matična knjižnica Kamnik se je 1. 1. 1991 osamosvojila, prav tako ZKO Kamnik.

Zikova zapuščina, 1987

Leta 1987 je bila prevzeta zapuščina Ivana Zike (1908–1976), profesorja francoskega jezika in književnosti ter ljubiteljskega zgodovinarja, lahko rečemo kar polihistorja svojega časa. V zapuščini so se ohranili: fotografsko gradivo kamniškega območja, kronološko urejene zbirke časopisnih člankov iz predvojne in povojne obdobja; gradivo za zgodovino športa in zgodovino šahovske igre; njegovi članki in delovno gradivo, nekaj korespondence in osebnih dokumentov.

Predmet desetletja:

Bedž ob plebiscitu za samostojno Slovenijo, 1990

Dne 23. decembra 1990 je bil izveden plebiscit, na katerem so se volivci odločali o samostojni in neodvisni državi Sloveniji. Vseh volilnih upravičencev je bilo 1.499.294. Na plebiscitu je svoj glas oddalo 93,2 % volilnih upravičencev, odgovor »ZA« pa je obkrožilo 1.289.369 ljudi oz. 88,5 % vseh oddanih glasov.

Bedž ima obliko kroga s slovensko trobojnico in napisoma: 23. 12. 1990 zgodovinski dan in spodaj Moja dežela je naša država Slovenija.

Kulturni center Kamnik

V muzeju in Galeriji Miha Maleš ter občasno v razstavišču Veronika so bile na ogled naslednje razstave: Josip N. Sadnikar, gostovanje Kulturnih razstavnih dragocenosti Kamnika doma in v Slavovski Požegi, razstava del Ivane Kobilca in Ferda Vesela, Matija Koželj, Umetnine iz depojev, Narodna čitalnica, Kamniška fotografa Franc in Stane Aparnik, Stoli Branka Uršič in druge.

Muzej in galerijo je leta 1986 obiskalo 3567 obiskovalcev.

1991-2001

Denacionalizacija gradu Zaprce

Zadnja lastnica gradu Zaprce in pripadajočih posesti je bila Elizabeta Schneid Rechbach, kateri je leta 1945 okrajna zaplemna komisija v Kamniku odvzela vse premoženje. Na osnovi Zakona o denacionalizaciji iz leta 1991 se je za grajski kompleks Zaprce začel dolgotrajen denacionalizacijski postopek. Vodilo ga je Ministrstvo za kulturo RS, ker je celoten kompleks gradu razglašen za spomenik lokalnega pomena. Leta 2009 se je postopek zaključil in lastnik grajskega kompleksa Zaprce s pripadajočimi zunanji razstavni površinami – muzejem na prostem – je postala Občina Kamnik.

Dušan Kirbiš, 1995

Nekaj razstav

Stane Cuderman, Najpremožnejši kamniški meščani, Bienale akvarela I in II, Arheološke najdbe na Mlem gradu, Župnijska prekev na Šutni, 500 let Motničanov v Kamniku s smidjem.

Grad Zaprce, okoli 1938

Mednarodni bienale akvarela

Leta 1995 je bil na gradu Zaprce organiziran I. mednarodni bienale akvarela pod umetniškim vodstvom dr. Aleksandra Bassina. Z njim se je opozorilo na tradicijo akvarela tako v slovenskem kot v mednarodnem prostoru. Leta 1997 je bil izveden še II. mednarodni bienale akvarela, na katerem je sodelovalo 36 domačih in tujih umetnikov.

Predmet desetletja:

Mobireglja – prenosni telefon, 1998

V Sloveniji je jeseni 1991 začel delovati prvi sistem javne mobilne telefonije. Mobireglja je bil leta 1998 eden prvih mobilnikov, ki je bili cenovno dosegljivi. S ceno 19.900 tolarjev je bil bistveno cenejši od konkurence. Za prodajni uspeh se je imel zahvaliti dejstvu, da je deloval »na kartice«. Bil je precej večji (13 cm) in težji (160 gramov) od večine današnjih mobilnikov, imel je preprost zeleno-črni zaslon, na katerem je bilo prostora za le eno vrstico besedila (12 znakov).

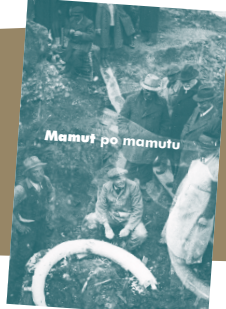

2001-2011

Ustanovitev Medobčinskega muzeja Kamnik, 2004

Na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo je bil leta 2004 kot pravni naslednik ustanovljen Medobčinski muzej Kamnik, ki so ga ustanovile Občina Kamnik, Občina Komenda in Občina Trzin. Obenem pa MMK opravlja državno javno službo muzejev na območju osmih občin.

V tem desetletju se je povečalo število raznovrstnih razstav tako v muzeju in Galeriji Miha Maleš, kot tudi v razstaviščih občin soustanoviteljic, in sicer 41: Kamniške meščanske vile, Lapidarij, Marija Vera, noša iz Trofaiacha, Odsevi iz kamniških let, Boj za Mesto – podeželje, Skozi objektiv Petra Nagliča, Fosili iz okolice Kamnika, Thonet – Kralj – Uršič, slovenske kiparke in slikarke, 4. generacija, domači in tuji umetniki iz zbirke Mihe Maleša, Tomaž Perko, Prešeren v slikarskih očeh, Pilon – Maleš, Mira Pregelj in druge.

Nova doživetja za obiskovalce

Pedagoško-andragoški programi so v tem desetletju delovanja muzeja dobili nov zagon. Pripravili smo vrsto novih pedagoških programov, kot so: predstavitev muzejskih poklicev in kovčih; priročnik in pripomočki, muzejske delavnice – živeti v preteklosti s kmeti, rekviziti in rekonstrukcijo scene iz različnih časovnih obdobij, interaktivne koticke na stalnih in občasni razstavah ipd.

Za odrasle je začel delovati umetnostnozgodovinski študijski krožek, na katerem udeleženci še danes spoznavajo domačo in svetovno likovno ustvarjalnost in obiskujejo galerije.

Od leta 2018 s posebnimi prilagoditvami in pripomočki omogočamo dostopnost kulturne dediščine tudi osebam s posebnimi potrebami.

Predmet desetletja:

Slovenski tolar

Od 8. oktobra 1991 do 31. decembra 2006 je bila denarna enota Republike Slovenije tolar, ki se je delil na 100 stotinov. V denarnem prometu se je uporabljala kartica SIT. Kovance sta oblikovala Miljenko Licul in Zvone Kosovelj, modeliral jih je kipar Janez Boljka. Bankovci so bili izdelani po idejnih osnutkih Miljenka Licula in Zvoneta Kosovelja, portrete zanje je izdelal slikar Rudi Španzel. Banka Slovenije je ob raznih dogodkih in v različne namene izdala tudi priložnostne izdaje. Od leta 2007 dalje je denarna enota evro, ki je denarna enota v 19 članicah Evropske monetarne unije.

2011-2021

Maistrova rojstna hiša in Galerija Pogled

2013 in 2018 – Rojstna hiša Rudolfa Maistra

Na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo je bil leta Pobude za preoblikovanje in delna obnova sta se začeli že pred letom 1990, ko je bila hiša še v lasti Občine Kamnik. Leta 2012 sta se Občina Kamnik in Župnijski urad Kamnik dogovorila o sorazmernu lastništvu. Občina Kamnik je postala lastnica pretežnega dela pritličja. V obnovljenih sobah so bile 23. novembra 2013 odprte muzejska trgovina, stalna razstava o Rudolfu Maistru in manjša pedagoška soba. Leta 2017 je Občina Kamnik odkupila in obnovila še preostali del pritličja. Dne 28. 3. 2018 je bila odprta glavna veža z restavriranimi poslikavami iz druge polovice 19. stoletja, soba za občasne razstave in pedagoška soba.

Nina Koželj, 2016

2016 – Galerija Pogled

Galerija Pogled je bila odprta leta 2016 v drugem nadstropju Galerije Miha Maleš. To je razstavni prostor, ki je namenjen sodobni umetniški produkciji, vrata pa vsako leto odpre tudi enemu študentu likovne umetnosti. Tako mladim umetnikom, ki šele začenjajo svojo pot, v razstavo ponudimo odprta vrata v svet umetnosti in lastne prepoznavnosti.

Razstave

Med leti 2011 in 2021 smo pripravili kar 127 razstav in gostovanj: Stalne razstave: Odsevi kamniških tisočletij, Zgodbe v kamnu – lapidarij, o pastirski dediščini na Veliki planini, o Mihi Malešu in kamniških umetnikih, o Rudolfu Maistru ter občasne: Tone Knaflič, Kam so šle vse tovarne, Mesto na sodu smodnika, Slovenska majolika, Polde Mihelič, starejša slikarska zbirka, Dušan Lipovec, Dušan Sterle, Industrija, nastajanja, Maks Koželj, Vladimir Makuc, Berko, Obrazi vojnega vsakdana, Mož besede in duha, O Rudolfu brez brkov, Majniška deklaracija, Koroški plebiscit 1920 itd.

Medmuzejsko sodelovanje muzejev na Gorenjskem

Prav tako se je ponovno obudilo sodelovanje med muzeji, ki delujejo na Gorenjskem, pri pripravi skupnih publikacij, in predstavitev, kot so Izgnani z domov (2011), Zakladi Gorenjske (2012), Livra črte (2014), Berko (2016), Naše tovarne, naš ponos (2016), Neverjetne gore (2019).

Zbirka industrijske dediščine

Zbirka je začela nastajati v zadnjem desetletju, ko so številne tovarne na širšem kamniškem območju zaustavile proizvodnjo. V zbirki hranimo tako manjše stroje in orodje, izdelke in polizdelke, dokumentacijo objektov in delovnih procesov kot tudi nesnovno dediščino, na primer izdelke Thonetove upognjene pohištva in Kraljevega Rexa, Gvilanitove kravate in brisače, Svitove majolike, Titanove gospodinjstvene stroje in ključavnice, Utokovo usnjeno konfekcijo in nenazadnje »čudežne svečke« iz barutane.

• Valvasorjevo priznanje Slovenskega muzejskega društva za leto 2012 za stalno razstavo Odsevi kamniških tisočletij avtoricama Janji Železnikar in mag. Zori Torkar,

• spominsko priznanje Zveze društev general Maister in Občine Kamnik Medobčinskemu muzeju Kamnik za upravljanje Spominske sobe Rudolfa Maistra in ureditev stalne razstave Rudolfa Maister – domoljub, general, pesnik in bibliofil, 2014,

• častno Valvasorjevo priznanje Slovenskega muzejskega društva Kulturnemu društvu Priden moč iz Kamnika, ki je tudi v sodelovanju z Medobčinskim muzejem Kamnik (Marko Kumer) pomagalo pri ohranjanju, predstavljanju in varstvu industrijske dediščine Kamnika, 2016,

• bronasto priznanje Občine Kamnik Marku Kumru za ohranjanje industrijske dediščine in krepitev zavedanja o bogastvu, ki se skriva za nekdajnimi tovarniškimi zidovi v Kamniku, 2016,

• bronasto priznanje Občine Kamnik Alenki Juvan za zavzeto delo v Rojstni hiši Rudolfa Maistra, enoti Medobčinskega muzeja Kamnik, 2017.

Leta 2019 smo imeli v MMK 9324 obiskovalcev.

Predmet desetletja:

Zaščitna maska, 2020-2021

Pandemija covid-19 je od marca 2020 dalje tudi v Sloveniji močno zaznamovala vsakodnevno življenje, družene, tudi obiskovanje kulturnih in drugih prireditelj. V letu 2020 je bilo za več kot tretjino manj razstav v muzejih in galerijah in za skoraj dve tretjini manj obiskovalcev. Muzeji in galerije so se sicer usmerili na splet in družabna omrežja, kjer so se objavljale vsebine za virtualni prostor. Po zbranih podatkih je bilo v letu 2020 objavljenih 185 e-razstav.

Občasna razstava MEDOBČINSKI MUZEJ KAMNIK – Z VAMI ŽE ŠEST DESETLETJ
Medobčinski muzej Kamnik – muzej, zanj: mag. Zora Torkar
Vodja projekta: Zora Torkar
Tekst in izbor fotografij: Zora Torkar, Marko Kumer (Kamniška polka, majolika)
Fotografije: Tomaž Lauko, iz fototeke MMK, Jošt Gantar, slovenia.info
Lektoriranje: Ana Gruđen
Oblikovanje: Vladimir Ristić
Tisk: Dataprint d. o. o.
Naklada: 250
Kamnik, 2021

Projekt sta financirala: Ministrstvo za kulturo RS in Občina Kamnik
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBČINA KAMNIK